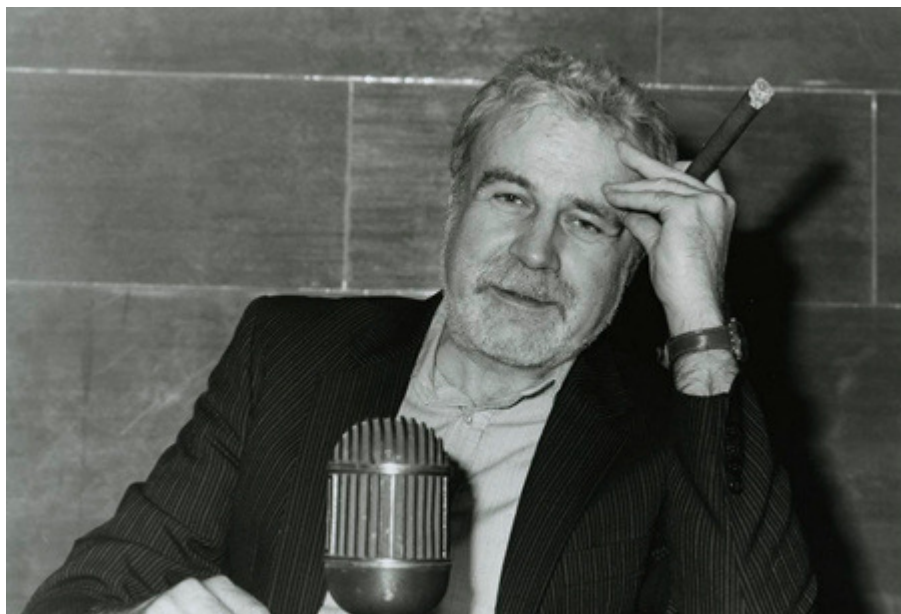

In memoriam: Carl Nørrested, født 2/6, 1943 – død 19/4, 2014

SKÆV OG ELSKELIG

DFI | 23. april 2014 | Af Lars Movin

MINDEORD. *Dansk film har mistet en ukuelig ener og et avantgardehistorisk fyrtårn. Carl Schenstrøm Nørrested er død, 70 år*

Kilde: DFI / Billed- & plakatarbiv / Fra 'øje til øre'

Det var et af de mere krogede træer i skoven, der faldt, da filmhistorikeren og instruktøren Carl Nørrested lørdag morgen forlod denne verden efter længere tids sygdom. I en dansk sammenhæng var Nørrested avantgardefilmens grand old man par excellence. Og i et stadig mere strømnet og professionaliseret mediebillede fremstod han, som tiden gik, i stigende grad som en ener, der havde karakter, integritet og ukuelighed til at blive ved med at insistere på det kuriøse, det uglamourøse, det besværlige. Kort sagt: hele den underskov af egenartede værker og kunstnere, som filmjournalister og fagfolk ofte kommer til at overse, fordi den massive mainstream har det med at blokke synsfeltet ud.

Uanset hvornår man stødte på ham, var der altid en ny obskur plante i filmkunstens væksthus, han lige havde set, lige havde opdaget eller gerne ville finde. Intet var for perifert til at blive registreret – ikke fordi Nørrested automatisk elskede alt det sjældne, for kritisk var han også – men fordi det var vigtigt i det mindste at have set det. Og fordi det var blevet en livsopgave at føre det hele til protokoll, hvilket skete i et voksende bibliotek af sirligt håndskrevne notesbøger.

Nørrested færdedes i egne af filmkunsten, hvor han ofte var alene, og det var et ansvar, han var sig bevidst. Han kom, han så, og han noterede, så det var en lyst. Hvem skal nu brænde for at opstøve en kopi af Andy Warhols debutfilm fra 1963, *Tarzan and Jane Regained ... Sort Of?* Hvem skal nu afgøre, om netop denne sjældent viste film er en vigtig manglende brik i avantgardehistorien? Hvem skal nu være Carl Nørrested?

Netop på grund af sin kompromisløse tilgang til filmkunsten opnåede Nørrested hverken magt eller høje positioner inden for de officielle institutioner. Snarere var han sin egen institution, et omvandrende opslagsværk og et – undskyld mig – avantgardehistorisk fyrtårn (Nørrested var barnebarn af stumfilmsstjernen Carl Schenstrøm, den høje makker i

komikerparret Fyrtårnet og Bivognen). Han var uddannet mag.art. og ph.d. i filmvidenskab og underviste i en årrække i filmhistorie på Københavns Universitet. Han sad i den bestyrelse, som var med til at rejse Den Europæiske Filmhøjskole i Ebeltoft. Og han var aktiv i et hav af sammenhænge, fra undergrundsgalleriet (og produktionsgruppen) Trekanten på Vesterbro til Statens Museum for Kunst, hvor han var involveret i opbygningen af biografen i underetagen. Herudover delte Nørrested ud af sin viden i foredrag, artikler og bøger. Han var tilknyttet magasinerne North og Kosmorama og udgav en række publikationer, heriblandt referenceværket Eksperimentalfilm i Danmark (1986) (sammen med Helge Krarup), registranten Det definitive afslag ... Film og video om, med og af danske billedkunstnere (2000) (også med Krarup) og senest Grønlandsfilm. Blandt eskimoer, eventyrere, kolonisateurer og etnografer (2011).

Og så var der magisterens egne film: et kvantitativt beskedent, men kvalitativt højest originalt bidrag til den danske filmstat. Det begyndte med den besynderlige Codans bølge (1964-85), en finurlig og på sin vis direkte morsom eksperimentalfilm, som var mere end tyve år undervejs. I 1992 blev et altid underfundigt sortsyn omsat til fiktion i 2400 NV, en novellefilm, hvor forfatteren Peter Poulsen (som instruktørens alter ego) spiller en resigneret eksistens fra Københavns Nordvestkvarter, en enlig mand af den type, som gerne betaler underboen for at få lov til at gå tur med dennes hund, og som ikke ser sig for god til at hyre nogle rødder fra den lokale bodega til at tage med hjem og fejre sin 50-års fødselsdag.

Depressionen lagde også bund under den langt mere aparte I sin afmagt møder Sch. Rembrandt fra 1993. Hér mødes spleen og humor, eksperiment og folkelighed i et portræt af en skiltemager – "Rembrandt" – hvis karakteristiske streg i en årrække prydede mange af hovedstadens slagterbutikker. Men Carl Nørrested havde ikke været Carl Nørrested, hvis ikke filmen samtidig var blevet et selvportræt og et monument over kunsten at fejle spektakulært og med værdigheden i behold. Og fem år senere lagde Nørrested navn til en overraskende regelret undervisningsfilm, Fra øje til øre (1998), en pædagogisk overflyvning af lydfilmens historie, båret af instruktørens enorme viden og krydret med den ægte film-buffs kærlighed til nørdede detaljer.

Meget andet kunne nævnes. Nørrested var næppe kendt af en større offentlighed, og succes i ordinær forstand kom han aldrig rigtig til at opleve. Men i miljøet var han mere end synlig – en flittig gæst ved biografernes pressevisninger og typen, der ofte blev inviteret til at optræde i cameo-roller i kollegernes projekter. Og hvad er succes i øvrigt? Er det ikke også en form for succes at være afholdt af sine venner og respekteret af sine ligesindede? Privat fandt Nørrested på et relativt sent tidspunkt i livet kærligheden i samlivet med sin Martine. I marts i år blev han udnævnt til æresmedlem af foreningen Danske Filminstruktører. Og han blev ved med at drømme om nye projekter til det sidste.

Selv efter at kræftsygdommen havde fået godt fat, planlagde han en rejse til Grønland, som skulle udmønte sig i endnu et filmprojekt. Og sammen med undertegnede arbejdede han på en bog om amerikansk avantgardefilms historie. Den må nu skæres anderledes, eftersom den ikke længere kan trække på Carl Nørresteds encyklopædiske viden – for med hans bortgang er det præcis, som Laurie Anderson i en af sine sange har formuleret det om sin fars død: "When my father died it was like a whole library / Had burned down."

POLITIKEN

DØDSFALD – 24/4, 2014

Mag. art. og ph. d. Carl Nørrested, København, er død, 70 år

Filmhistoriker og instruktør Carl Nørrested kunne i sine sidste uger glæde sig over en sjælden påskønnelse: Den 27. marts var han blevet udnævnt til æresmedlem af Danske Filminstruktører på grund af sin »ukuelige kamp for at finde, forsvare og formidle mindre

kendte strømninger, værker og instruktører herhjemme«, som det hed i motiveringen. Med »begejstring og nysgerrighed« har han opsøgt, registreret og dokumenteret film »som var for korte til biografen eller for eksperimenterende til den brede offentlighed«.

Sammen med skiftende makkerer står Nørrested bag filmhistoriske pionerarbejder som ' Register over danske statslige kortfilm indtil 1980', ' Kortfilmen og staten' og ' Eksperimentalfilm i Danmark', herunder de 13 eksperimentalfilm af danske billedkunstnere som Robert Jacobsen, Wilhelm Freddie og Richard Mortensen m. fl., som han i 2008 var med til at udgive på en dvd.

Alene samlede og skrev han det vældige materiale til den store 2012-udgivelse ' Grønlandsfilm. De første 100 år', den første samlede oversigt på både dansk og engelsk. Så sent som februar i år var Nørrested i Grønland, på research til en planlagt film deroppe fra. Blandt de film, han har instrueret, er portrættet af kunsthistorikeren ' R. Broby Johansen' og en situationsrapport om dansk film, ' Fodrejsen 2001'.

Nørrested underviste i filmvidenskab på Københavns Universitet indtil 1990, han skabte en biograf på Statens Museum for Kunst, var aktiv for at sikre den digitale bevaring af filmarkivets smuldrende filmspoler og sad i den stiftende bestyrelse for den Europæiske Filmhøjskole i Ebeltoft. Som medarbejder ved Kosmorama og magasinet North Art var Nørrested også indtil for et par måneder siden stamgæst i biografen ved filmselskabernes pressevisninger af kommende premierefilm.

En åben, kritisk og venlig sidekammerat i mørket, altid parat med sin umådelige viden om den aktuelle films instruktør, medvirkende og genrehistoriske plads. Carl Nørrested var i bogstavelig forstand omvandleren af filmhistorie, født ind i miljøet, som han var. Hans mor var datter af Carl Schenstrøm, bedre kendt som første halvdel af stumfilmeparret Fy & Bi, og hans far arbejdede i den gamle Palladiumbiograf på Vesterbrogade og havde sin egen 35-mm-biograf hjemme i kælderen under villaen ved Utterslev Mose, hvor Nørrested selv igen boede med sin kone, Martine, indtil i søndags.

Hans filmhistoriske indsats har - som Danske Filminstruktører formulerede det ved udnævnelsen til æresmedlem - »også et eftermæle 10, 20 eller 30 år nede ad vejen«.

MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

DØDSFALD – 25/4, 2014

Carl Nørrested, mag. art. og ph. d., 70 år. Carl Nørrested blev født ind i filmmiljøet, idet hans mor var datter af Carl Schenstrøm, der var bedre kendt som Fy fra stumfilmsduoen Fy og Bi. Selv blev Carl Nørrested instruktør og filmhistoriker. Han underviste i filmvidenskab på Københavns Universitet indtil 1990, og han arbejdede aktivt for at sikre den digitale bevaring af filmarkivets spoler. Han stod også bag en lang række filmhistoriske værker. Carl Nørrested blev i slutningen af marts udnævnt til æresmedlem af Danske Filminstruktører.